

ΘΕΡΙΝΗ ΠΡΩΙΑ

“ΑΝΤΙΟΠΗ,”

(ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ)

ΓΝΟ Δ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

[Συνείχεια και τέλος].

Πρώτη τετάρτη. Και πάλιν του Διονύσου ο ναός. Η Αντιόπη κούπτε μετ' αγωνιώδους ενδιαφέροντος επί του Αμφίονος, όπως ανακαλυφθέντος, το βραχύ μέτρον διά της χειρός κρατών, περιάγει άπτονον βλέμμα, δυσχερώς συναρμολογών τας σκέψεις αούτου. Ως μετά το σκότος της νυκτός επέρχεται το λυκαγυγές, λυκαγυγές υπορώσκει βραδέως έν τω πνεύματί του, ο βαθύς ζόφος, εις έν έθούσιον αυτόν ή φαρμακείτρια βασιλίσα, διαλύεται κατά μικρόν.

— Τις είσαι; λέγει προς την Αντιόπην.

— Η μητήρ σου! άπαντα αΐτη.

— Άλλ' έκείνος δεν πιστεύει!.. Η Αντιόπη θέλει να σώση τον υιόν της; τρέχει να εύρη έξοδόν φεΐ! ο ναός είναι κατάκλειστος!

— Και τώρα; αναφωνεί άπελπίς προς τον Δία ή μητήρ, θα άφήσης άπριστα τευτον το τέκνον σου;

— Ο Αμφίον δυσπιστών την άποκαλεί άδυστυχή όνειροπόλον.

— Έγώ ποιάς δεν κινδυνεύω, τη λέγει, συ, ώ τάλαινα, συ κινδυνεύεις; φρικώδης θάνατος σε άναμένει: ως ιερά νύμφη του Βάκχου θα προσδεθής εις τον άγριον ταύρον Κεραλκήν από τον άδελφόν μου Ζήθον.

— Άλλ' αυτό είναι φρικώδες! ανακράζει ή Αντιόπη: ο υιός ποτέ δεν θα φρονέση την μητέρα! Ο Ζήθος είναι υιός μου, είναι και αυτός υιός μου όπως σύ!

— Ο Αμφίον σιχτείρει ως παράφρων την δυστυχή γυναίκα. Απεριγράφτως όδυνηρόν είναι το μαρτύριον της Αντιόπης.

— Θεοί, αναφωνεί, ύπάρχει εις τον κόσμον άληθών φροβερωτέρα ταύτης; Πώς να τον πείσω; Και είναι τούτο δυνατόν έδώ και την φοβερόν ταύτην στιγμήν;

Και διηγείται προς αυτόν ότι ή Δίρκη τον έδηλητηρίασε και ότι ένόρκως, δεικνύουσα το άψυχον χαμαί πτώμα του ιερέως, τη διεβεβαίωσέν ότι ο Αμφίον είναι υιός της, υιός της Αντιόπης. Διηγείται δε πως έσωσεν αυτόν.

Είχε καταπέση άναίσθητος παρά το πτώμα του: αλλά συνήλθε ταχέως: έν τη μητρική άπελπίσει της ένθυμηθη ότι επ' αυτής φέρει άσφαλές αντίφάρμακον κατά δηλητηρίων. Ψάει τον επί του δαπέδου εκτάδην κείμενον: ο θάνατος δεν έψυχρανε αυτόν άκόμη: διασείγει τας σιαγόνας του και χύνει εις το στόμα του το σωτήριο ύγρόν του ληκυθίου: τά όγρα μάλιστα έρυθραίνονται: επανέρχεται ή σφύξις και ή άναπνοή: τά βλέφαρα κινούνται, άνοίγονται οι όφθαλμοί και επανέρχεται τέλος ή ζωή.

Τό θαυματουργόν τούτο ύγρόν—καθ' ου άν έχι έξ ιατρικής, άλλ' εκ φαρμακουργικής άπόψεως πολλά άντιρρήσεις δυνατόν να έγερθώσι—, τό ένθυμίζον την Λευκηρίτιν Βοργίαν και τά δράματα του Νούσι, είχε δώση εις την Αντιόπην ο Λύκος φυλακτήριον κατά των έπιβουλών της Δίρκης.

Αίρνης άκούεται ύπόκωφος βόμβος φωνών: είναι ήχος ήμαρτος: έρ' όσον πλησιάζει γίνεται ευκρινέστερος. Αί Βάκχαι έπιστρέφουσιν εις τον ναόν. Ο κίνουος είναι άναπόφευκτος, έπείγων. Καίριος δεν ύπολείπεται, πρέπει να σωθ ή Αμφίον ή Αμφίον πάλιν θέλει να σωθ ή Αντιόπη. Η πλήρης όράσεως και γοργότητος αυτή σκηνή κατά την τραγικωτάτην τριτην της όσεως προς την λύσιν της τραγωδίας είναι εκ των καλλίστων της Δραματικής.

Η μητήρ δεν είναι δυνατόν να σωθ ή ήθερα του ναού είναι κατάκλειστος: άν υποκριθ ή τον νεκρόν ο Αμφίον, θα κομισθ ή έξω διά να μη βεβηλωθ ή ναός: θα σωθ και θα μερμηθή και περ αούτης.

Τό ποιικίλογωμον και θερυβώδες αμψος των Βακχών εισελάνει εις τον ναόν: οι Βάκχαι άπορούσι διά την βαρύν του ιερέως μέθην: άλλ' ή Δίρκη άποκαλύπτει το σώμα του εκτάδην κειμένου Αμφίονος και αναφωνεί έν μέσω τραγικής συγκινήσεως: — Είνε νεκρός! είναι φαρμακωμένος! Αούτη τον έδηλητηρίασεν, αούτη έμεινε μόνη έντός του ναού! ...

Και δεικνύει την Αντιόπην. Αί Μαινάδες άνασπώσι τά έγχειριδιά των και εφορμώσιν άγριας κατ' αούτη: άλλ' ή Δίρκη τας συνέχει: θα είναι βεβηλωσαι: έκομίζεται του ναού ο νεκρός Αμφίον. Άλλ' ήδη έμιανήθ ή ναός αούτο των νεκρικών του ιερέως εκποών. Ανανάχη να καθαρθ ή. Τις όμως θα τελήση τον καθαρμόν άρ' ου ο ιερεύς άπέθανεν;

— Η βασιλίσα δύναται να τελήση άντι του ιερέως και τον καθαρμόν και τον γάμον, λέγει μια των Βακχών.

— Δυναται: αούτω παρελάδομεν, προσεπικυράι έτέρη.

— Προσκύμισατε άγιον ύδωρ με άλας από τό ιερόν περιφαντήριον και αίμα χείρου! αναφωνεί ή βασιλίσα.

Και ραντίζει διά κλάδου τον βομόν, τό άγαλμα, την θύραν του ναού και τους κίονας, ένω οι Βάκχαι ψάλλουσι γονυπετεί: περίξ του άγάλματος: έπειτα ή Δίρκη ριπτει εις τον καίοντα βομόν τον κλάδον ως και τό δοχείον του χείρου άμματος: είτα ραντίζει τας Βάκχας διά του ιερού ύδατος, όπερ προσκυμίζει μια των Βακχών, και τέλος θυμιάζει τον βομόν, τό άγαλμα, τον ναόν και τας Βάκχας διά θυμιάτηριον.

Η τελετή του καθαρμού είναι θεματικωτάτη (ως εύτυχής έν γενεί είναι ή άναπαράστασις των της τελετής του Διονύσου και ή έντεχνος συνύφανσις αούτης προς τον μύθον της τραγωδίας), άλλ' είναι μακρά και μονότονος: τό κάπως φραγκικήν λειτουργικήν ένθυμίζον ήμαρ των Βακχών επαναλαμβάνεται πολλάκις, ή δε

προσχή άποτρέπεται από της κυρίας ύποθέσεως: μόλις δε και μετά βίαις επαναρείρει τον θεατήν εις τήν τραγικήν της Αντιόπης τύχην ή σπαρακτική προς τον Διόνυσον επικήλεις αούτης.

— Ίδε τά δάκρυά μου και την άπελπίσιν μου. Σώσε με την άθάκν: άλλ' άν έμιαρται ν' άποθάνη ή μητήρ, σώσε, Βάκχε, τον υιόν!..

Ο Ζήθος περιμένει έκτός του ναού τας διαταγάς της βασιλίσης: εισέρχεται έξικριτικώς, εις τό ίσον. Ως μανθάνει τά κατά τον τεκταινόμενον φρικώδη γάμον της νύμφης του Βάκχου κινείται ν' άπέλθ ην άγανακτήσει φωνών.

— Διά τους ιερούς σου γάμους, άνασσα, υούρ και ταύρον άλλον και νυμφαγωγόν.

Ο Ζήθος άκούει την φωνήν της Αντιόπης: ή δυστυχής γυνή έκτελεί το τέκνον της: — Σώσε την μητέρα σου! και διηγείται πάλιν διά μικρόν την καθιέρξιν της (ω οι φρικταί αούται επαναλήψεις, έν αις επαναλέγονται τά τε όρώμενα και λεγόμενα πόσον ζημιούσι τό έργον!..). Ο Ζήθος έχει τό θάρρος να την σώση: άλλά παρεμβάίνει ή άλιτήριος Δίρκη.

— Γνωρίζεις ότι έντός του ναού εύρομεν άπόψε νεκρόν τον Αμφίονα; τώ λέγει.

— Τι λέγεις; αναφωνεί κατάπληκτος και φρικτών ο Ζήθος.

— Έφαρμακώθη ένδον του ναού, προσλέγει ή Δίρκη, και ως φαρμακείτριαν κητηγρεί αναφανδόν την Αντιόπην. Μα την άρνείται αούτη, μάτην καταγγέλλει την άληθ ή φαρμακείτριαν. Ο Ζήθος ζητεί περισσοτέρας εξηγήσεις. Η ταλαίπωρος Αντιόπη ύρίσεται φρικώδες μαρτύριον. Θέλει να είρη την άλήθειαν, άλλά διά την σωτηρίαν του τέκνου της δεν πρέπει και σιωπή. Αί Βάκχαι έν βοή την καταγγέλλουσιν ως θανατόσασαν τον Αμφίονα.

Ο Ζήθος εφορμά έξαλλος να την διασπαράξη διά του ξίφους του. Η Δίρκη παρεμβάίνει διά να μη βεβηλωθ ή ναός, τότε δε ο Ζήθος την σώρει φοβερός και άγριος διά της κόμης, όπως την καταστήση νύμφην του ταυρομόρφου Βάκχου, την προσέση δηλαδή εις τά κέρατα του άδομάστου Κεραλκού. Αί Βάκχαι άλαλάζουσιν εκ χαράς, ή δε Δίρκη αναφωνεί προς τό άγαλμα του θεού έν θριαμβώ.

— Εξεδιήκθην, Βάκχε!

— Εξεδιήκθην, Βάκχε!

— Εξεδιήκθην, Βάκχε!

— Εξεδιήκθην, Βάκχε!

άνανόριαν του και θραύει την άχρηστον λύραν.

— Μούσα προσφιλής: θα μαι είναι του λαιπού ή Αντιόπη! αναφωνεί.

Τον μονόλογον του Αμφίονος σχοινωτενή, πλήρη μακρών περιόδων και επαναλήψεων, διακόπτει εισερχόμενος ο Όρδιων, όπως άγγέλλει ότι έρχεται, ότι έφθασεν ο Ζήθος.

Και, πράγματι, μετ' όλίγον εισορμά εξιφής ο βοσκάλος βουκόλος, φέρων επί των στήθων αούτο βραχιόνων λιπόθυμον την δυστυχ ή Αντιόπην. Προς τον βαρύθυμον Αμφίονα διηγείται (δυστυχώς κ' είώ μετά πολλών επαναλήψεων) τά έν τω ναώ, και πως άρ' ου έσυρεν εκ της κόμης έκτός του ναού την Αντιόπην, όπως την έιση εις τον Κεραλκήν ο άρχιβουκόλος, έν άπέστειλεν ο Αμφίον, τώ είπεν εκ μέρους του ότι ζή, ότι ψευδή είναι τά περί Αντιόπης και ότι άνάχη να σωθ αούτη, είδη ή θάνατος άναμένει και τον Αμφίονα. Ο Ζήθος προστάσσει τότε τους βουκόλους να φέρωσιν όπισθ τον Κεραλκήν, αούτος δ' άρπάσας την ήμισυαν ή Αντιόπην φέρει. Η Δίρκη και οι Μαινάδες καταδιώκουσιν αούτον παλλουσαι τά έγχειριδιά: εφορμώμενος και εφορμών, ποτέ μόν φεύγων, ποτέ δε διώκων, ήλθεν εις την έπαυλιν.

— Ακατάληπτοι και παράδοξοι, επιλέγει, μοι έφάνιντο οι λόγοι της δυστυχούς ταύτης γυναίκης, την όποιαν σικτείρω και συμπάθω: με άπεκάλει υιόν της και έαυτην μητέρα.

— Και έμέ, αδελφέ, αούτω με άπεκάλει, λέγει ο Αμφίον, άλλ' είναι συγγνωστή της δυστυχούς ή πλάνη, διότι έχασε τά δύο διδμα τέκνα της.

— Δεν έχάθησαν τά διδμα, λέγει παρεμβάινων ο γηραιός Όρδιων: τό έμαθα προηξί από τον Λύκον και σήμερα από την Χλόην.

Γονυπετής ζητεί συγγνώμην παρά των δύο αδελφών, ότι δεν έγνωριζε πρότερον την καταγωγήν αούτων και δεν την έρανόρωσεν. Η διήγησις του γέροντος μακρά πως και χαλαρούσα τό πάθος (ευριπίδειον έλάττωμα του συγγραφέως) είναι ώραία και παραστατική. Ο γέρον και ή Χλόη ήρκίζονται εις τό όνομα του Όρκίου Διός: ότι αούτος έσωσε τά ως εξηφανισμένα θεορούμενα τέκνα της Αντιόπης, ότι αούτος και ή Χλόη είναι άπλως τροφοί των, μητήρ των δε ή Αντιόπη.

— Μητήρ, μητήρ μου! αναφωνούσιν έν μια φωνή ο Ζήθος και Αμφίον και ήρπονται έν συγκινήσει εις τας άγκάλας της μητρός των.

— Τέκνα μου! αναφωνεί αούτη εκ βάθους βροδίας.

— Ο! ή από τόσου χρόνου άναμενομένη εύτυχίς, ή πλησιάζουσα και πάντοτε άποδιδράσκουσα, ήλθε τέλος πάντων. Άλλόφρον εκ της χαράς ή Αντιόπη έξερκίζει τους θεούς να μη φθονήσωσι την εύτυχίαν της, και καταφιλεί έν συγκινήσει, εύγνώμων, τας χείρας του Όρδιώνος και έναγκαλίζεται την Χλόην.

Άλλ' αίρνης άκούεται βοή: οι έμμανείς Βάκχαι και ή στυγερά Δίρκη πολιοκούσι την έπαυλιν: ο Ζήθος έξερμα και ο Αμφίον δε εύρίσκει τώρα έν έαυτώ άλλην να τρέξη, να προκινδυνεύση ύπέρ της μητρός του.

Μετ' όλίγον έρχεται άσθμαίνων ο άρχιβουκόλος του Όρδιώνος Παγώνδας, άγγέλλων τον σικτρόν θάνατον της άμειχάρου Δίρκης. Ο Ζήθος προσκάλεισεν αούτην, τη άπεκάλυψε κατά πρόσωπον τά έγαλήματα της και την κατέκασε να ύποσθ τον φρικώδη θάνατον, έν αούτη είχε τουλευση διά την Αντιόπην. Πριν ένσηθ να κρυγάζη ή Δίρκη, δένεται επί του Κεραλκού, έν εκράτει εκ των κεράτων ο Αμφίον, ο δε άδομάστος ταύρος άρθείς έλευθερός, διασπά και διασπαράσσει την θηριώδη βασιλίσαν.

Η εύήγησις αούτη του άγγέλου, δύναται κατά τό παραστατικόν και τό έντονον να ύποσθ άφοδώς την σύγκρισιν προς τας περιήμους περιγρήσας του θανάτου του Όρέστου έν τη Ηλέκτρα του Σοφοκλέους και του Ιππολύτου έν τη ήμιονύμφη τραγωδία του Ευριπίδου.

Επανέρχονται ο Ζήθος και ο Αμφίον: ένθ δε προσπαθούσι να καταπραύνωσι την εκ του τραγικού θανάτου της Δίρκης φρικην της Αντιόπης και την άνησυχίαν αούτης περί του έπαπειλούτος τους υιούς της κινδύνου, θάνατου όρουφύροι του βασιλέως των Θηβών ζητούντες να εισέλθωσιν εις την έπαυλιν: τό άγγελμα τούτο έντεινει έτι μάλλον την ταρχήν και συγκίνησιν: ο άτρόμητος Ζήθος άποφασίζει ν' άντισθ γενναίως: επιτρέπεται εις ένα των όρουφύρων ή είσοδος: άλλά δεν φέρει πολέμου μήνυμα αούτος, φέρει εύφρόσυνον άγγελμα: ο κατά των Αργείων έπελθών Λύκος, θανασίμως τραθείς παρά τας Έλευθεράς, έγραψε πριν έκπνεύση έπιστολήν προς τους Θηβαίους, δι' ής άποκαλύψκει ότι ζώσι τά τέκνα της Αντιόπης, της θυγατρός του αδελφού του Νυκτέως, ήρξει τους διδύμους αδελφούς διαδόχους αούτου επί του θρόνου των Θηβών.

Την εκ των άλλεπαλλήλων συμφορών και κινδύνων ύπερενταθείσαν αγωνίαν διαδέχεται ή χαρά των επί της σκηνής και χαλάρωσις ήδε άνακουφίσεως των θεατών. Αί άρχαι των Θηβών προσέρχονται ν' αναγορευσωσι βασιλείς τον Ζήθον και Αμφίονα. Ένώ δ' ή Αντιόπη ύψι εύγνώμενα προς τον Δία βλέμματα, άνομολογούσα ότι αι σκολιαί και άκανθώδεις: όδοί του άγουςι προς δίκιον και σωτήριο τέμα και ο λαός έπυσημεί εύφρόσυνως τους νέους βασιλείς, καταπετάσσονται τό παραπέτασμα.

Ούτως έχει τό περίτεχνον του Βερναρδάκη έργον: επειδή δ' έν τω δραματικώ έργω μεγίστην σημασίαν έχει και των σκηνών ή κατασκευή και άλληλουχία και ή διά των πράξεων πρετώσα δραματική έντασις και κορυφωσις του τραγικού προς την

όσον και ή κλισις προς την λύσιν και την καταστροφήν, προσπαθήσασ, ουχί ως ύπόθεσιν μυθιστορημάτων, άλλ' ως δράματος ν' αναλύσω την της Αντιόπης, λεπτομερώς ενδιαίτησις εις την καθ' έκαστον εκνομήσιν.

Άλλά διατί τό έργον, καιπερ έντεχνον, είναι μέτριον κατά την τραγικήν δύναμιν; διατί δεν συναρπάζει και δεν συγκλονεί, άλλ' άφίνει άδιαφορώς σκεδόν τους θεατάς; Έχει παράθυρον τι ο χαρακτήρ της Δίρκης, οι' ου να έδωμεν τά έν αούτη, ή άρτεται δια τους θεατάς έν τω σκότει ή ψυχή της άπελπιστικώς μονότονου έν τω μίσει της βασιλίσης; Είναι ψυχολογικώς ακόλουθος ο χαρακτήρ της Αντιόπης; δικαιολογείται ή τελευταία κατ' αούτης πράξις του Λύκου; Είναι διθυραμβικον ποιητής ο Αμφίον ως εικονίζεται; Περιούτων και άλλων τινών δραματουργικών σφαλμάτων θέλω γράψη προσχωώς έν κριτικώ περί της Αντιόπης άρθρω.

A. ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ

Ο ΓΕΡΩΣ

(Διήγημα)

Μάχονται δύο μεγάλες γενής της Μάνης.

Οι πύργοι τους στέκουν ο ένας μπροστά στον άλλον, σαν δύο γίγαντες, που μονομαχούν. Είναι στενοί στενοί, με τόνο μονομαχίας τους άναστήματα, με της πολεμιστρες και τις τουρκοκότρες.

Η μια γενιά είναι οι Βασιλιάνοι. Αυτοί έχουν προσλάβηθ και ζητούν έκδικήσιν. Τό Γιώργη, τ' άξιο παλληκάρι, τό καμάρι όλης της γενής: του, λίγος καιρός είναι, που τον σκότωσαν οι άλλοι, οι Ιετριάνοι. Τά μαύρα φόρεσαν όλοι οι δικιοί του, στα μαύρα θέλουν τόρα και αούτοι να ντύσουν τους φρονιάδες του. Καμία άνηρωπική δύναμη δε θα μπορέση να μποδισθ την έκδικήσιν: τό αίμα του πρέπει να παρθ ή πίσω. Γιατί, άν δεν έκδικήσθουν, ποιάς πλειά ή λεγαριάξη ύστερα τους Βασιλιάνους; Κανένας. Δεν είναι μάλιστα παράδοξο κι' αούτοι οι φαμέγει να τους σηκώσουν στο ύστερο κεφάλι.

Άλλοίμοιον στο παλληκάρι των Πετριάνων, που τουγραψε ή μηρά του να σβύση με τό αίμα του την άγρια δίψα των Βασιλιάνων! Τιποτα δε μπορεί να τον γλυτώσθ.

Άρχηγός της γενής των Πετριάνων είναι ο Θανάσης, γέρος εκάτο χρόνώ κοντά, άπόμαχος, δεν ξέρω κ' έγω, πόσων τέτοιων πολέμων. Έχει πέντε παιδιά, και τά πέντε παλληκάρια, που μάχονται μαζί με τους άλλους συγγενείς τους: τόρα μέσ' τον πύργο. Από τά παιδιά τούτα θέλουν να σκοτώσουν ένα οι Βασιλιάνοι, γιατί είναι τό καλλίτερο της γενής τους.

Ο γέρω Θανάσης δε μπορεί από τά γεράματα να κάμη τό μέρος του στον πόλεμο και κάθεται στην αούτη του πύργου του και ζισταίνεται στον Ήλιο. Τό θαμπό του

μάτι ίσα ίσα ξανοίγει μπροστά του τη θάλασσα και τα βουνά της Μεσηνίας. Άκούει τὰ συμπάρκα, που πέρτουν ψηλά από τον πύργο και η καρδιά του σπέρνυγίζει προς τὰ ύψη του, με τὸ κορμί του, ἀλλοίμονο! δὲ μπορεί νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ στὸ πέταγμα τῆς. Συλλογίζεται τὸν κίνδυνο, πού τρέχουν τὰ παιδιὰ του καὶ ἡ καρδιά του τρέμει καὶ βραχίζει. Τοῦ εἶνε λοιπὸν γραμμὴ νὰ θάψῃ ἕνα του παιδί! "Αγ, ἂν τὸν βρῆ μιά τέτοια συφορά, θὰ πεθάνῃ ἀμέσως ἀπ' τὴ λύπη του. Κ' ἐκεῖ πού θὰ τὸν θάψουν, ὁ κῆρυμός του θὰ κάψῃ εἰκοσι ὀργυεῖς βαθειὰ τὸ χώμα. Καλλιτέρα νὰ πεθάνῃ γρήγορα αὐτὸς καὶ ν' ἀφήσῃ πίσω του, στὸν κόσμο, ὅλα του τ' ἀγῶρια· ἀκόμη καλλιτέρα θὰ ἦτανε, ἂν ὁ θάνατός του μποροῦσε νὰ σώσῃ τὰ παιδιὰ του ἀπὸ τὸν κίνδυνο, πού τρέχανε.

Τέτοια συλλογίζεται ὁ γέρω, ὅταν ἀξάφνα ἀναπηλώνεται καὶ μιά καὶ δύο μπικί-νει μέσα στὸν πύργο.

Οἱ δύο γίγαντες, οἱ πύργοι, δὲν παύουν τὴ μονομαχία τους. Στέλνει ὁ ἕνας καταπάνω τοῦ ἄλλου μπόρες ἀπὸ βόλια καὶ πέτρες, πού τῆς βίχουν με σπεντόνες (γιατὶ στὴ Μάνη σῶζεται καὶ σήμερα τὸ ὄπλο τοῦτο τῶν ἀρχαίων). Σταυρώνονται στὸ ὄρομο τους τὰ βόλια, σταυρώνονται ἡ πέτρα, σπάζουν ἀπάνω στους τοίχους τῶν δύο πύργων. Καὶ τὰ βουνά, τὰ γυμνά καὶ ἀγρια, γίγαντες μεγαλύτεροι αὐτά, πού φαίνεται, πῶς στέκουν ἐκεῖ κοντά, γιὰ νὰ βλέπουν τὴ μάχη. Ἀντίλαλουν τὸν ἀχὸ τῆς μάχης καὶ ὁ ἀντίλαλος αὐτὸς σοῦ φαίνεται πῶς εἶνε ἡ φωνὴ τῶν γιγάντων αὐτῶν, τὸ φοβερὸ τραγούδι τοῦ πολέμου, πού τόσες φορὲς ἄκουων τραγουδοῦσε.

Ἄξαφνα αἱ χωριανοί, πού γύρω γύρω στὸ χωριὸ κυττάζανε τὴ μάχη, ξανοίξανε στὴν κορφή τοῦ πύργου τῶν Πετριάνων ἕναν ἄνθρωπο. "Ολοι ἐμείνανε μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα· ὄχιως ἄλλο, εἶπανε μὲ τὸ νοῦ τους, κάποιος ἀπὸ τοὺς Πετριάνους θὰ πρῆλαθῆκε μὲ ἀνέθηκε στὰ ξικερφάδια τοῦ πύργου, χωρὶς νὰ βλέπῃ τὸ θάνατο, πού μοιχερῆζε κεί ἀπάνω. Κ' ὅταν κατὰλάθανε, πῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτανε ὁ ἀσπρομάλλης γέρω, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Πετριάνων, τὰ χάτανε ἀκόμα περισσύτερα. Περᾶσανε λίγα δευτερόλεπτα καὶ ὅλοι περιμένανε νὰ τὸν ἰδοῦν νὰ πέσῃ σκοτωμένος· τὰ βόλια πέρτανε τόσο πυκνὰ ἀπάνω στὸν πύργο, πού εὐκολο ἦτανε νὰ τὸν πετύχῃ κανένα ἐτοῖ στὰ τυφλά.

Μ' αὐτὸ πού παντῆχαν ὅλοι δὲ γίνηκε. Ὁ πύργος τῶν Βασιλιάνων στὴ στιγμὴ ἐσώπασε. Πάψανε καὶ τὰ τουρέκια κ' ἡ σπεντόνες. Θὰ λέγες, πῶς ὁ πύργος, ὁ γίγαντας ἐκεῖνος ὁ θεώρατος, ἔμπροστά στὰ κάτασπρα μαλλιά καὶ τὴν ἀπίστευτὴ ἀρσενία τοῦ γέρω ἐνοιωσε τὸν ἑαυτὸ του νικημένο καὶ παράτησε τὴ μάχη.

Ἄλλὰ ποῖα ἦταν ἡ ἀλήθεια; Γιατὶ οἱ Βασιλιάνοι ἐπάψανε τὴ μάχη καὶ δὲ σκοτώσανε τὸ γέρω;

Ὁ γέρω, τὸ κατὰλαβε ἀμέσως. Ἡ πείρα ἡ μεγάλη, πού εἶχε, τὸν ἔκανε

καρδιογνώστη καὶ νὰ τί διάβηκε μὲς τὴν καρδιά τῶν ἐχθρῶν του. Αὐτὸς ἦτανε γέρω, ἑκατὸ χρονῶ· καὶ τὰ δύο του πόδια ἦτανε μέσα στὸν τάφο. Ἦτανε βάρος τῆς γῆς, βάρος καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Πῶς θὰ λυπότανε γιὰ αὐτὸν, ἂν τὸν σκότωναν; Θὰ κάνανε μά-λιστὰ μυστήρι οἱ ἐχθροὶ του νὰ τὸν σκοτώσουν, γιατί θὰ τὸν γλύτωναν ἀπὸ τὰ τόσα βάσανα πῶζουν τὰ γεράματα. Τί; Κοιτοῦ ἦτανε νὰ ξοφλήσουν σκοτώνοντας ἕνα σαράβαλο ἐκεῖ, ἕναν ἄνθρωπο τοῦ κά-του κόσμου; Αὐτοὶ θέλανε νὰ σκοτώσουν νῆθ, γιὰ νὰ ἐκδικηθῶν.

Τὴ σκέψῃ αὐτὴ (ἀληθινὴ σὰν τὸν ἦ-λιος, πού ἔλαμπε ἀπάνω του) ἔκαμε ὁ γέρω. Καὶ τότες ἡ ντροπὴ, πού ἐνοιωσε μέσα του, τὸν βάρωσε σὰν ἀστραπέλι· ἔγυρε στὰ στήθια τὸ κάτασπρο κεφάλι του καὶ σωριάστηκε νεκρὸς ἀπάνω στὰ χεῖλη τοῦ πύργου, ὁ μισὸς μέσα καὶ ὁ μισὸς ὄξω.

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΣ

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΔΕ ΓΟΓΚΟΥΡ

"Ότε ἠκούσθη ἐν Εὐρώπῃ ὅτι ἀπε-βίωσαν ὁ Ἐδμόνος δὲ Γογκοῦρ, ὑπῆρξαν ἴσως οἱ ὑψώσαντες μετὰ τινος αἰσθήματος ἀδιαφορίας τοὺς ὄμους καὶ μὴ συγκινη-θέντες τὸ παράπαν ἐκ τῆς θλιβερᾶς εἰδή-σεως. Ὁ θάνατος ἐνὸς ἀκόμη Γάλλου πεζογράφου, ἀλλ' ἡ Γαλλία ἔχει πολλοὺς τοιοῦτους· ἄλλως τε δὲν ἦτο καὶ ἐκ τῶν πολὺ γνωστῶν ὁ Γογκοῦρ. Φαίνεται μοι ὅτι ἀκούω διατυπωμένας τοιαύτας προχειροὺς κρίσεις, καὶ πρὸς ταύτας ἀπευ-θύνω τὴν παρούσαν μελέτην, διότι φρονῶ ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον νὰ με-λετήσῃ τις μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὴν πλουσίαν πνευματικὴν κληρονομίαν ἀνδρῶν, ἐργασθέντος μετὰ πρωτοτύπου ἰ-διοφύτας ἐκ τῆν ἀνακρίσεων τῆς τέχνης τοῦ γράφει. Ὁ Διουμά, ὅστις ἠρέσκειτο συνδιαλεγόμενος περὶ τῶν ἐπισημοτήτων τῆς συγχρόνου τέχνης, εἶλεγε διὰ τὸν Γογκοῦρ, ὅτι περὶ αὐτοῦ «θὰ ἀσχοληθῇ ὁ κόσμος μετὰ πενήντα ἔτη, ὅταν ἐκ-λείψουν αἱ δεκαετίαι τὰς κρίσεις τῆς ἐνσυνείδησός σου· ἀλλ' οἱ συνάδελ-φοι καὶ συνεργάται αὐτοῦ, ἐν εἰς συγκα-ταλέγονται κορυφαὶ παγκοσμίου φήμης, ἐνόμιζον τοιαύτην ὅτι οὗτος ἀνεπαίσθη-τως ἦδη ἐθριάμβευε καὶ ἐπεβάλλετο. Με-ταξὺ τῶν ὄντων γνωμῶν ἐκυμαίνεται ἡ ἐκλείψασα ἀτομικότης, ὅτε μὲν κύ-πτουσα ὑπὸ τὸ ἥθικον βάρος τῆς Γαλλι-κῆς Ἀκαδημίας, ὅτε δὲ καθισταμένη αὐ-τόχρονα κίνδυνος καὶ ἀπειλὴ πρὸς τὸ κύ-ρος αὐτῆς. Διότι, ὁ Ἐδμόνος δὲ Γογκοῦρ ὑπῆρξεν ἐπαναστάτης ἐπὶ τοῦ ἰδίου τῆς πνευματικῆς δράσεως· ἐτόλμησεν ὑπὸ τὸν τίτλον συγγραφῆς νὰ προκαλέσῃ τοὺς κε-ραυνούς τῶν ἀθανάτων τῆς ὁδοῦ Μαζαρί-νου καὶ κατόρθωσε νὰ ἐμπνεύσῃ ἐκ τῶν Ἀλφόνσον Δαυδὲ τὸν «Ἀθάνατον». Συνέ-λαβε τὴν ιδέαν νὰ κλονίσῃ τὴν ἐπιρροὴν

τῆς Ἀκαδημίας, ἣν θεώρει ἀπάθουσαν πρὸς τὸν ἀνεξάρτητον χαρακτῆρα τῶν προωρισμένων νὰ διδάσκωσι τὴν κοινωνίαν διὰ τοῦ βιβλίου. Ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἦτο li-ber libro καὶ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ἔστω καὶ ἐμμέσως νὰ περιορίσῃ τὸν κύκλον τῆς πρωτοβουλίας τοῦ συγγραφῆς, θεωρεῖτο ὑπ' αὐτοῦ ὡς παράβασις στοιχειώδους καθήκοντος πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην. Αἱ προλήψεις ἐπρεπε νὰ καταρρεύσωσι, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προκαταλαμβάνωμεν τὸ δη-μόσιον αἰσθημα, εἶλεγε, μετ' ἰτίλους πομπῶδεις καὶ νὰ ἀποδίδεται ὡς φυσικὸν νόμισμα ἐκ τὸ δημοσιεύμενον βιβλίον ἀξία ἀνάλο-γος τῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφῆς κατεχόμε-νης θέσεως! Ὑπάρχουσιν οἱ ἐξασφαλί-ζοντες πρῶτον εἰς ἑαυτοὺς θέσαν σοφοῦ καὶ εἶτα γινόμενοι σοφοί. Αἱ τεσσαράκοντα πολυθρόναι τῆς ὁδοῦ Μαζαρίνου συναποτε-λοῦσι τὴν Βασιλίαν τοῦ πνεύματος· καὶ ὁ Ζολᾶ, φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Γογκοῦρ, διὰ τοῦτο πρὸ πάντων ἐπιμένει νὰ κηθήσῃ ἐπὶ μίᾳ αὐτῶν, διότι φρονεῖ δι-καιῶς, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τεσσαράκοντα, συγ-κρινόμενος πρὸς τὴν παγκόσμιον ἐκτίμη-σιν, ἀποτελεῖ μειονοψηρίαν. Ἐποδειξιμέ-νος ὑπὸ τῆς γενικῆς ταύτης ἐκτιμήσεως νὰ καταλάβῃ τὴν ἐμπέπουσαν αὐτῶ θέσιν, παρακωλύεται ὑπὸ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης ὀλίγων φαλακρῶν κεφαλῶν, κατωτέρας ἀσυγκρίτῳ ἀξίας τῆς ἰδικῆς του. Ἄλλ' ἐκτός τούτου καὶ ἡ μέθοδος αὐτῆ τοῦ γράφει, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Γογκοῦρ ὑπέστη ριζικὰς τροποποιήσεις. Τὸ δημιου-ργικὸν πνεῦμα τῆς γαλλικῆς μυθιστοριο-γραφίας ἐκλήθη νὰ υποβληθῇ εἰς τοὺς κα-νόνας τῆς ἀληθοῦς αἰσθητικῆς. Ἡ σχολὴ τῆς πραγματικότητος ἐξετόσσε τὰς ρωμα-ντικὰς ιδέας. Οἱ νεώτεροι τῶν συγγραφῶν τῆς ὑποδείξει τῆς σχολῆς τοῦ Γογκοῦρ κατέ-λιπον τὸ πρῆγος τῆς οὐλήνης καὶ ἤρξαντο ψυχολογοῦντες ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρ-δίας, ἀντὶ ν' ἀνεψίχουν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς θαλάσσας, ἐστράφησαν δικαίως πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ μετὰβασις ὁμοῦ αὐτῆ καίπερ κατὰ τὰ φαινόμενα εὐκόλως ἐκρούσεν ἐν τῇ ἐ-φαρμογῇ αὐτῆς πρὸς παντοειδῆς δυσχε-ρεῖας. Ὡς ὤρισεν ὁ Ρισελιέ, «ἡ ἐθρικώσις παντός ἐπαναστατικῶ ὀνόματος πολιτι-κοῦ ἢ φιλολογικῶ ἀδιακρίτως, ἀπαιτεῖ χρακτῆρα καὶ αὐταπαρησίαν», ἡ δὲ ἀν-θρωπίνη φύσις, τοῦτο δὲ τυγχάνει γνωστὸν, εἶνε ἀδύνατος. Μάρτυρας δὲν ἀνευρίσκουσι προχειροὺς οὔτε αἱ κοινωνικαὶ ἀντιδράσεις, οὔτε αἱ διενεργούμεναι ὑπὸ τὸ στερῆμα τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς μεταλλαγαί. Ἡ ἐν Παρισίῳ ἀπὸ αἰῶνων διαφιλιούσα διπλώματα ἀθανασίας Ἀκαδημία, ἀντι-τάσσει ἐπαλθεῖς δυσκολώτους ἢ δὲ πρακτικὴ ἀργυροκέντητος ἀμφοτέρων τῶν χρόνων τοῦ Μαζαρίνου, εὐρίσκει προσημοτέρους θιασώ-τας, παρ' ὅσον αἱ ὑψηλὰ διδασκαλικῆς τῶν ἀνεξαρτήτων λογογράφων. Ἡ λέξις Ἀκαδημία ἀντιστοιχεῖ ἀτυχῶς πρὸς τὴν λέξιν ἀθανασία καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξαν-δρος ὡς γνωστὸν Deus esse voluit. Ἄλλ' ὁ Γογκοῦρ κατὰ τοῦτο, ἀπεδείχθη ὑπέρτερος τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἐρριψε κατὰ

πρόσωπον τῶν ἀκαδημαϊκῶν τὴν ἐξῆς ἀποστροφήν· ἀ δημιουργῶ καὶ ἐγὼ μίαν Ἀκαδημίαν καὶ ἄς κρίνῃ ὁ κόσμος ἵποια τῶν δύο εἶνε ἡ καλλητέρη».

Τὸ μικρὸν μὲν ἀλλὰ κομψὸν μέγαρον τοῦ βουλευτῆρος Μονμορανσύ, ἀπέβη τὸ κοινὸν ἐντευκτήριον τοῦ ἐπαναστατικῶ κινήματος. Οἱ συνεταῖροι ἐροδιάζοντο μὲ τὸν κάλαμον αὐτῶν εὐδοῶν τὸν λόγον των καὶ ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ταύτῃ διαθεσθαίωσι ἐγι-νοντο δεκτοί. Ἄνὰ πᾶσαν κυριακὴν ἐτε-λεῖτο εἰκογενειακὴ ἐσθρτὴ καὶ οἱ συνουσι-μούντες λογογράφοι συνεδρίαζον ὑπὸ τὸν ταπεινὸν τίτλον «σύλλογος τοῦ ὑπερώου», ἡ δ' ἐργασία ἤρξατο ἄνευ προγραμματίων, ἄνευ ἐκλογῆς προέδρου καὶ συμβούλων· ἐ-καστος ἠσθάνετο τὸν ἀρχηγὸν καὶ αἱ ἀμοι-βαῖαι ὑποχωρήσεις διηκόλουν τὴν πραγ-ματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ. Ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν σκιάν των δένδρων τοῦ περιαλλήτου κή-που, τὸν ὅποιον ἐκόσμου πολυποικίλα εὐδοῖα ἄνηθ καὶ καθίστα πραγματικῶς ὁμηρικὸν "Όλυμπον ἡ βασιλεύουσα ἱλαρό-της, συζητοῦντο καὶ ἐνομιθετοῦντο τὰ ἄσπρα τοῦ νεοῦ κώδικος τῆς τέχνης. Ὁ Μαυριτίος Βαρές συννητάς αὐτῶ μετὰ τοῦ Ζολᾶ, ὁ Ἀλφόνσος Δαυδὲ μετὰ τοῦ Ραφαῆλ, ὁ Ουκατίος Μερβῶ μετὰ τοῦ Γαβριέλ, καὶ ἄλλοι μετ' ἄλλων εἰς οὐς ἀποφῶντο νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀπεριόριστον πίστιν αἱ ἐθραῖαι πεποιθήσεις τοῦ ἀρι-στοτέλους. Μετ' οὐ πολὺ τὸ «Ἑπερών» περιελάμβανε σεβαστὸν ἀριθμὸν προσηλύ-των, ἀλλ' ὁμοῦ ὁ Γογκοῦρ καίπερ ὑποδε-χόμενος ἀδιακρίτως τοὺς προσερχομένους δὲν ἐστρεφε τὴν αὐτὴν καὶ πρὸς πάντα πεποι-θησιν. Γνώστας βαθύς τῆς ἀνθρωπίνης κορδίας ἀνεγίνωσκεν ἐν αὐτῇ εὐαριθμῶν ὁμοῦ ἰδικίας του, διότι διεγίνωσκεν ὅτι οἱ πλείστοι εἶχον ἐστραμμένον τὸν ἕνα τοῦ-λάχιστον ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν Σορβῶνν, ἵτοιμοὶ εἰς πρῶτην ἐπίσημον πρόσκλησιν ν' ἀποσκιρτήσωσιν. Ὑπάρχουσιν οἱ ἄσθματι, διότι θέλουν νὰ μείνουν τοιοῦτοι, καὶ οἱ ἄσθματι πνευματικῶ δικαίωματι· οὗτοι συνήθως κατατάσσονται ὅπου τύχῃ, ἀρκεῖ νὰ μὴ μείνωσιν ἀπομεινωμένους κει-ροσκοποὶ εὐφοῖς, ἀναμένουσι κατὰλλη-λον καιρὸν πρὸς ὑποχώρησιν. Τοὺς τοιοῦ-τους ἐγνώριζεν ὁ Γογκοῦρ καὶ οἱ αὐτὸ ἀποθανὼν κατέλιπε κατὰλογον τῶν με-λῶν τοῦ «Ἑπερώου» οὔτε δὲ μνείας ἡ-ξίωσε πολλοὺς τῶν τακτικῶν τῆς Κυρια-κῆς θαυμάων.

Ἴσως προέβλεπεν ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐγι-νοντο οὗτοι δεκτοὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ Ἰν-σταυτοῦ! Οἱ ὀλίγοι ἰδιοὶ τοῦδὲν ἔχουσιν ἀ-βάχην τίτλων· ἕκαστος εἶνε ἕανθρωπος τοῦ βιβλίου του· ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρῃ τις αὐτὸ ὅπως ἀκρίβη τὸ ὄνομα· κάλαμοι καὶ χαρακτῆρες δεδοκιμασμένοι, φέροντες τὰς περγαμνὰς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τῶν ἰδιονόμιστος ἔργων, συνήρχοντο εἰς τὸ «Ἑπερών» ἢ ἄλλο ἐκ τῶν κομψῶν αἰθουσῶν τοῦ μεσαίου πατώματος τοῦ ἰδιοκτήτου μεγάρου τοῦ Γογκοῦρ, καὶ φέροντες ἄσκηπα βήματα ὑπὸ τὰς δεινροστοχίας τοῦ κλασικοῦ κήπου, ἐνεμύνησκον τὰς σοφὰς συζητήσεις τῶν χρόνων τοῦ Κικέρωνος, ὅτε ὑπὸ τὴν σκιάν

τῶν πλατάνων ἡ σεβαρότης τῶν Ρωμαίων ὑπάτων ἐφαιδρύνετο διὰ τῶν φιλοσοφικῶν συζητήσεων ἐπὶ τοῦ «γῆρατος» καὶ τῆς «ἠστορικῆς». Ὀλιγοῦτερον ἴσως φιλοσοφικαὶ αἱ συζητήσεις τῶ μελῶν τοῦ «Ἑπερώου» περιεστρέφοντο εἰς τὸν ἀποκλειστικὸν κύ-κλον τῆς ἀπερίττου τέχνης τοῦ γράφειν καὶ ψυχολογεῖν. Οἱ βάρεις τῶν συγγρα-φῶν ἀπεκλείοντο, ἕκαστος ὄφειλε νὰ ζω-γραφίσῃ πᾶν ὅτι αἱ αἰσθήσεις ὑποβάλλου-σιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρ-δίας, ὁ ἐκτροχιάζόμενος ἀπεκλείετο. Τὴν βράσιν τῆς σοβαρῆς ταύτης μελέτης ἀπε-τέλει τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Γογκοῦρ, εἶδος αὐτοβιογραφίας ἐνθα ἀπὸ κοινῶ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του δεινοῦ καὶ αὐτοῦ χειριστοῦ τοῦ κλάμου ἐγράφον τὰς ἐντυπώσεις των, ἀ-μέσως ὡς αὐταὶ παρήγοντο ἐν τῇ συνεχεῖ βιωτικῇ ὁρασει καὶ μερίμνῃ, κρίνοντες καὶ δικάζοντες τὰ ἔργα τῶν συγχρόνων συγ-γραφῶν, ψυχολογοῦντες ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτῶν βαρύτητος, ἐλέγχοντες, ἀναλύοντες καὶ παντοειδῶς πειρώμενοι ἐκ τῆς ποιί-λης καὶ ἀθρόνου παρεχόμενης ὕλης, ἂν ἐξάγωσι τὰ ἀληθῆ καὶ σοφὰ τῆς πείρας καὶ τῶν γνώσεων διδάγματα. Τὸ ἡμερο-λόγιον τοῦδὲν εἶδεν ἀκόμη τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διότι πολλοὶ ἐν αὐτῶ ὑπάρχουσι κρίσεις, ἀποβλέπουσαι ἀτομικότητος τῆς συγχρόνου φιλολογικῆς Γαλλίας καὶ ἐξ ἀδροπροσῆνης ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐπέτρεψε τὴν ὁμοσιέσιν αὐτοῦ. Ὅποις ἀπόλαυσαι ὁμοῦ παρασκευάζεται εἰς τοὺς ἀνγνωστας τοῦ κλάου, καὶ πόσῃ ἠδονῇ προῖσται ν' ἀνεύρῃ ἡ μέλλουσα γενεά, χάριν τῆς ὁποίας ἐγγραφή ἡ ζωσα αὐτῆ ἱστορία τῆς καλλιτεχνικῆς ἐμπνεύσεως τῶν ἡμερῶν μας! Ὁ Ἀλφόνσος Δαυδὲ, ὅστις ἀπέτέλεσε τὸ ἰδανικὸν τοῦ Γογκοῦρ καὶ ὑπῆρξεν ἄμα ὁ πνευματικὸς του, διεβέβαιον «ὅτι τὸ ἡμε-ρολόγιον αὐτὸ θὰ ἐπισκιάσῃ τὴν ὁδῶν ὅλων τῶν ἐγκυκλοπαιδιῶν» Εἶναι δὲ ἄλ-λως τε εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τις τοῦτο. Ἡ ἀπερίττος φύσις τοῦ συγγραφῆς κεκλη-μένη, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδωσιν τῶν γραμμάτων, εὐρίσκει εὐκαίρον ἀρρηγὴν ν' ἀποκαλύψῃ τοὺς θησαυρούς αὐτῆς, ἀνεπί-σαστο ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἐπιβλητικῇ ἐκ-τάσει, καὶ μονολογοῦσα, παρῆτασσε συστοι-χίαν ὅλην σκέψων πρωτοτύπων, σθεναρῶν καὶ ἀνταξίων τῆς ἀνωμολογουμένης αὐτῆς ὑπεροχῆς. «Ὅταν θ' ἀναγνώσωμεν τὸ ἡ-μερολόγιον τοῦ Γογκοῦρ, θὰ ἴδωμεν ὡς ἐν κατόπτρῳ τὴν μικρότητα ἡμῶν» ἀνεκί-ηρυσεν ὁ Ραφαῆλ ὅστις τὸ φίλος ἐπιστή-θιος τοῦ θανόντος καὶ τοῦ ὀπίου το ὄνομα εὐρέθη γεγραμμένον ἐν τῶ καταλόγῳ τῶν ὑποδεδειγμένων μελῶν τῆς νέας Ἀκαδημίας. Ἄλλὰ περὶ τῆς Ἀκαδημίας ταύτης κατέχουεν θετικώτερας ἐπι πληροσοφίας. Ἐντεταλμένη ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς νὰ ἀποτελέσῃ κέντρον ἀντιδράσεως πρὸς τὰς ἀρχαίας τάσεις τῶν φιλοδοξούντων ἄνευ ἀτομικῆς ἀξίας πρῶτῃ συγγραφῶν, ἦτο ἄμα προωρισμένη ν' ἀποθῇ σχολίον χρή-σιμον εἰς τὴν διάδοσιν τῶν νέων θεωριῶν. Τῶς γράφοντες ἐπρεπε κατὰ τὸν κανονι-σμὸν αὐτῆς νὰ διέτῃ πνεῦμα ἀπεριοριστοῦ ἐλευθερίας. Ἀρσαιομένοι εἰς τὴν ἐκπλή-

ρωσιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, ἐγράφον ὁ Γογκοῦρ, ὀφείλουσιν οἱ ἐπι-χερῶντες νὰ ἐπηρεάσωσι διὰ τῶν ἰ-δεῶν των, νὰ διατελώσιν αὐτοὶ ἀνεπηρέ-αστοι πάσης ἐπιδράσεως τῶν κοσμικῶν ματαιότητων. Οὔτε βαθύπλοτοι, οὔτε μεγάλοι πολιτικαὶ ἐπισημοτήτες δύναν-ται νὰ ὡσι μέλη τῆς Ἀκαδημίας. Ἡ ἐμπνεύσα αὐτῆν εὐγενῆς ἀρχὴ δὲν ἐπιδύεται ἄλλην ἀξίαν, παρὰ τὴν ὑπε-ροχὴν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας· οἱ αὐτοὶ μόνον θέλει νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ πρωτο-στατήσῃ δικαιοματικῶς, τῆς ἐπὶ τὰ βελ-τίω τρωπῆς τῶν κοινωνικῶν παραγόντων. Οἱ συνεταῖροι καὶ συνάδελφοι ὀφείλουσιν νὰ συνέρχονται ἀνελλιπῶς ἐκάστην Κυριακὴν, καὶ φοιτᾶ συμπόσια ἀνὰ ὄρισμένα χρονικὰ διαλείμματα θὰ συνάσωσιν ἐν πνεύματι εὐωχίας τοὺς συγκατονομένους διὰ τῶν ἀρρηκτῶν δεσμῶν τῆς πνευματικῆς ἀδελ-φότητος. Ὁ Ἐδμόνος δὲ Γογκοῦρ ταύτην ἰδρύσας τὴν Ἀκαδημίαν δὲν ἔχε βεβαίως σκοπὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ φιλοδοξᾶ σχέδια, ἐμπνευσθεῖς ὑπὸ τῶν ἰδεῶν τοῦ Βαλζᾶκ ἔσχεν ὑπογραμμὸν ἀλλὰθναστον τῶν σκέ-ψων αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην κομωδία· τοῦ μεγάλου συγγραφῆς, καὶ ἀπέβλεπεν εἰς συγκρότησιν συλλόγου ἀνταποκρινόμενου εἰς τὰς μεγάλας ἀπαιτήσεις ἐκείνων, ὁ-λίγους ὠνεροπόλησαν τὴν ἀσφῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἡ τελειότης ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ὁρασει, τοῦτο ὑπῆρξεν τὸ θέμα, οὗτινος τὴν λύσιν προέτεινε εἰς αὐτὴν ὁ ἰδιότροπος ὑποβολεὺς τῶν καλυλογικῶν συνεδριάσεων τοῦ «Ἑπερώου». Ἄτυχέ-στερος ἄλλων προγενεστέρων αὐτοῦ, ἀπε-βίωσε καθ' ἣν στιγμὴν τὸ δνεῖρόν του ἐ-φαίνετο πραγματοποιούμενον, καὶ ἐκλείπει ἀκρίτως καθ' ἣν ὄραν ἡ κοινὴ συνείδησις ἀναζητεῖ αὐτόν. Οἰονόηποτε ὁμοῦ καὶ ἂν ἀποθῇ τὸ ἀποτελέσμα τῶν προσπα-θειῶν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ὑφίσταται ἀμφιβολία ὅτι ἐργάσθη ἀποτελεσματικῶς, ἔβαλεν εὐστόχος κατὰ τῶν προλήψεων τὸ παρ-ελθόντος, καὶ κατόρθωσε νὰ ἐνθρονίσῃ ἐπισήμως τὰ δικαιώματα τῆς ἀτομικῆς ἀξίας, ἐγώρισε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς θέ-σεως καὶ ἀπέδειξεν ὅτι τὸ κύρος τῆς ἐπι-σημότητος, δὲν εἶναι ἀποκλειστικὸν προ-νόμιον τῶν ἀνεγνωρισμένων σωματείων. Ἡ ἐκ τούτου ἠθικὴ νίκη προμηνύεται ἀ-ναντίμητος, διότι καθιεροῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως ὑπὸ νέαν ὄλως φάσιν καὶ χει-ραρρετὴ τὸ πνεῦμα ἀπὸ πάσης ἐπιδράσεως τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν τοῦ παρελθόν-τος. Οἱ αἰσθανόμενοι τὴν δύναμιν νὰ δι-δάσκωσι τὸν πλησίον, δὲν θὰ ἀναγκάζου-νται νὰ ἐπιδιώκωσι μόνον διπλώματα καὶ περγαμνὰς, ἀλλὰ καλλιεργούντες τὰς φυσικὰς αὐτοῖς κλίσεις θ' ἀνταποκρίνονται ἐπιτυχῶς εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν προσι-σμὸν. Ὁ ἄνθρωπος ἴσασται ἀνώτερον τῶν τίτλων. Ἡ ἀκαδημία τοῦ βουλευτῆρος Μονμορανσύ τοῦτο πρέθετο θέμα εἰς ἐπίπλουν καὶ οἱ κληρονόμησαντες τὸ πρόνομιον τῆς ἐπιτύσεως ταύτης, παρέ-χουσιν ἐκ τῶν προτέρων πᾶσαν ἐγγύησιν ὅτι θέλουσιν ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ διαθέτου. Ἐθεώρησα ὠφέλιμον ν' ἀ-

να λίσσω διά μακρῶν τὸ ἔργον τοῦ Γογκούρ καὶ νὰ προβάλω τοῦτο ἀντικείμενον ἐμβριθῶς μελέτης καὶ παρ' ἡμῖν, διότι φρονῶ ἀδισταχῶς, ὅτι καθ' ὅσον τὰ μεγάλα παραδείγματα ἀποδεικνύουσι χρέσιμα εἰς τοὺς διατεθειμένους νὰ ἐνεργήσωσιν αὐτά, δυνάμεθα ἐξ αὐτῶν ν' ἀποκομίσωμεν ἀνεκτίμητα προοδευτικὰ κερφάλια.

Οἱ νεώτεροι τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἅς ἀποτεινόμενοι ἀφ' ὧν εἰς τὸ κοινόν καὶ ἀντὶ νὰ ἐπιδιώκωσι τὰς συμπαθείας καὶ τὸν ἐπαίνον τῶν κρατούντων, ἅς ἀκλουθήσωσι τὰς γενήσεις τῆς καρδίας τῶν ἐμπνεύσεως. Ὡς ὀρθότατα ἐδεγμάτισε πρὸ ἐφ' ἡμῶν ὁ ἡμέτερος Σουρῆς ἡ μόνη δόξα τοῦ γράφοντος εἶναι τὸν κόσμον ἢ ἀγάπη! Καί, εἶναι αὐτὴ ἀνωτέρη πάσης Ἀκκὸν-μίας καὶ πολιτισμοῦ πάσης ἄλλης ὅθεν ὅποτε προερχομένης κλακτικῆς συστάσεως ἢ φαινομενικῆς ἐκτιμήσεως!

A. I. ΜΑΝΟΥΣΣΙΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΤΣΥΒΕΡΙ

[Συνήθεια καὶ τίλος]

Στὸ μαγαζὶ ποῦ πῆγαμε, τὸ γλέντι στὴν ἀρχὴ ἐπάγαγε στρωτό. Τραγουδία, γέλια, χαρὰς, τὰ βιολιά τὸ κηλάδαξαν καὶ τὸ ρετανάτο μὰς ἐδρόσιζε τὸ λαρίγγι καὶ μὰς ἀνάθε τὸ κεφάλι ὀλέενα. Ἡ ἐδίδασι ἐπάγαξαν καπνός.

— Γειά σου, ρέ Μῆτρο, καὶ στὰ δικὰ μαί.

— Ἀμήν, ρέ Τάσο, πρῶτα ὁ Θεός.

— Στὴν ὑγεία τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης, ἀδέρφια, καλὰ σκασιματα!

— Μὲ τὸ καλὸ νὰ τὸ σκάση σὰ ρόιδι.

— Μωρὲ κύρ Λιά, δὲ μοῦ λὲς τί νὰ σκάση σὰ ρόιδι, ἀρώτησα ἐγώ.

— Τὶ δικάσο, δὲν τὸ ξέρεις κι' αὐτό: Δὲν τὸ ἔσκασε τὸ πρῶτο βράδυ ποῦ παντρεύτηκα;

— Ἄ!!! εἶπα σὰ χάχας.

Μὰ λίγο, λίγο ἡ ὄρεξη καὶ τὰ γέλια καὶ τὰ τραγουδία ἀρχίψαν νὰ σβύνουν σὰν τῆς θάλασσας τὸ μουγγριτὸ ὕστερα ἀπὸ μεγάλη φουρτούνα.

Τὸ πῆρε τὸ κάστρο.

Ὄντας τὰ τραγουδία καὶ τὰ γέλια ἐσβυσαν ἰλιόελα, στενοχώρια καὶ λύπη τοὺς ἐπίασε ὅλους. Δὲν μπορούσα νὰ καταλάβω γιατί σὲ λίγη ὥρα ἄλλαξαν εἶται ἀρώτησα λοιπὸν μὲ φόβο τὸν κύρ Λιά.

— Γιατί κύρ Λιά σὰς ἐπίασαν στενοχώρια;

— Ντίπ, μοῦ λὲει θυμωμένος, δὲν καταλαβαίνεις ἀπὸ τίτου; κριμας στὰ γράμματα ποῦ ἔμαθες. Νά, φροδύμαστε μὴ λάχει κι' ἔχουμε ντροπισάματα.

— Ἄ!!! εἶπα ἐγὼ δίχως νὰ καταλάβω τίποτα, γιατί φροδύμουνα ἂν τὸν ξαναρωτήσω μήπως καὶ μὲ εἰπῆ βουδάκι.

Ἄγάλι! ἀγάλια ἢ στενοχώρια κι' ἡ λύπη τους αὐξανε, ἀρχισαν πιά νὰ κάθονται σὲ κάρβουνα ἀναμμένα. Τὰ κρυφομυλήματά τους ἔδιναν κι' ἔπεραν' εἶχα πεντώσει τ' αὐτὰ μου γιὰ ν' ἀκούσω τίποτε καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἀκούγα:

- Πάει μὰς ντροπισας.
- Θὰ εἶναι ἀμποδομένος.
- Τὴν πάθαμε; ἀπομονή.
- Θὰ τὸ πῆρε πατημένο.

Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο καὶ ἡ στενοχώρια καὶ ἡ λύπη καὶ ἡ ἀπελπισία τους αὐξανε. Εἶχαν καταστήσει πιά νὰ μὴν ἔχουν μιὰλό στὸ κεφάλι τους; ἐσκυψαν κάτω τὸ κεφάλι τους καὶ ἐσυλλογοῦντο σὰν νὰ εἶχανε κανένα λειψάνο μπροστά τους; ἦτανε γιὰ λύπησι οἱ κακώμοιροι. Ἄξαφνα ἀκούω δύο κουμπουριὰς ποῦ μὲ ἐτραντάξαν ἐσαλιτάρησα ἀπὸ τῆ θέσι σάμπως νὰ μ' ἐμαγνήτευσαν. Στὴ στιγμὴ οἱ συμπέθεροι ἐβάλαν ἀρχιας φωναίς χαρὰς ποῦ ἐνόμισα πῶς τοὺς ἔστριψε ἡ βίδα.

— Ἄ! Ἄ!!! Ζήτω!!!
— Μωρὲ τ' εἶνε, λέω τρομαγμένος.
— Ζήτω! ω!!! Τὸ πῆρε τὸ κάστρο!

— Μωρὲ ποῦ κάστρο πῆρε καὶ ποιὸς τὸ πῆρε ἀρωτάω.

— Κατάλαβα πὼς εἶσαι βουδάκι, μοῦ λὲει ὁ κύρ Λιά; Νά, ὁ γαμπρός, ποιὸς ἄλλος νὰ τὸ πῆρε; γι' αὐτὸ ἔρριξε καὶ τῆς κουμπουριὰς.

— Ἐχεις δίκιο, τοῦ λέω γώ, εἶμαι ἕνα βουδάκι, ἀφροῦ τόρα μονάχα τὸ ἐκατάλαβα.

— Εἶδες ἐκεῖ κύρ Λιά, λὲει ἕνας συμπέθερος νὰ μὰς ἔχει εἰδῶ νὰ καρτερᾶμαι ὁ παληάνθρωπος γιὰ νὰ ριζῆ ὕστερα δύο κουμπουριὰς.

— Ἄ δὲ στὸ λεγα γὼ πὼς αὐτὸ ἦτανε; θὰ στὸν κάνω γώ!!! ἐγνοια σου. Ἐκεῖ ποῦ λέγαμε αὐτὰ ἀκούσαμε κι' ἄλλαις κουμπουριὰς, μὰ δὲν τῆς ἔρριξε αὐτὰς ὁ γαμπρός. Τὶ δικάσο δὲν μπορούσε νὰ κρατήση ὅλη νύχτα αὐτὴ ἡ δουλειά.

— Κύρ Λιά ρωτάω κι' αὐτὰς τῆς κουμπουριὰς ὁ γαμπρός τῆς ἔρριξε;

— Ὅχι ἀδέρφια. Τὶ δικάσο, ὅλη τῆ νύχτα αὐτὴ τῆ δουλειά θὰ κάνει; Τῆς κουμπουριὰς ποῦ ἀκούσε τῆς ρίχνουν ἀπὸ τὸ συμπέθερο τῆς νύφης.

- Μὰ γιατί;
- Γιατί; !! περάξενε ἐρώτηση. Ἀπὸ τῆ χαρὰ τους.
- Ἄ!!!...

— Ἐ! ἅς ριζούμε κι' ἐμεῖς τῆς κουμπουριὰς μὰς καὶ ἅς τὸ χαλάσουμε ὕστερα γιατί κοντεύει νὰ ξημερώση.

Μπάμ! μπουμ! μπάμ! μπουμ ἔρριξαν κουμπουριὰς καὶ ὕστερα.

— Καληνύχτα συμπέθερε. Καὶ στὰ δικὰ σου.

— Ἐύχαριστὸ συμπέθερε, κι' ἀπὸ καρδιά σου. Ἐπῆγε κάθε κατεργάρης στὸν πάγκο του, γιὰ νὰ κοιμηθῆ. Ἐγὼ ὅμως, ἂν καὶ μ' ἐστεφάνωσαν γιὰ δευτέρη φορὰ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα μὲ ζῶρι, δὲν ἔρριξα καμμιά κουμπουριὰ, γιατί δὲν ἐπῆρα κανένα κάστρο.

Τὰ σημάδια.

Τὴν ἄλλη μέρα ἄλλα τρούμπανα, ἄλλαις χαρὰς, ἄλλαις φασαρίαις. Ἀμὰ ποῦ ἐπῆγε ὁ ἡλιος κανένα, δύο καλάμια ἀψηλά ἡ γρηκίς συμπέθεραις ἐξυπησαν τὸν γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη καὶ ἀφροῦ τοὺς ἐγλυκαναν μὲ καθάριο μελι ἐπῆραν τὴν κουκαμίσια τῆς νύφης, ὅπου εἶχε τὰ σημάδια τῆς μάχης, τὴν ἐβάλαν ὄμορφα, ὄμορφα σ' ἕνα μεγάλο δίσκο, τὴν ἐστόλισαν γύρω μὲ λουλούδια καὶ τὴν παρέδωσαν στοὺς παντρεμένους συμπέθερους τοὺς πρὸ γέροους. Αὐτοὶ πιά κρατῶντας τὸ δίσκο μὲ περιφάνια καὶ σεβασμὸ σὰν ἄγιο λειψάνον ἐσυργιάνησαν τὴν κουκαμίσια στὰ σπῆτια οὐλων τῶν συμπέθερων τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ μὲ τὰ βιολιά ὄμορφα καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ἀπό-κοντα. Ὁ κάθε συμπέθερος ἢ συμπέθερα ἐκῦτταζε κηλλά, καλὰ τὴν κουκαμίσια ἐσυγγαίρουνταν νὰ πεθερικά καὶ τὴν ἐκερνούσε μὲ κᾶτι ὄμορ ἢ καὶ ἀσῆμι. Ὁ ἕνας ἔρριχνε κανένα γαντζοῦδι ἀσημένιο, ὁ ἄλλος κανένα γυρντάνι, ὁ ἄλλος καμμιά δραχμὴ ἀσημένια, ὁ ἄλλος κανένα μαντήλι καὶ ὁ ἄλλος ἄλλο. Ἔτσι γιὰ, δὲν ἔμεινε κανένας ποῦ νὰ μὴν ἰδῆ καὶ νὰ μὴν κερᾶση τὴν κουκαμίσια. Ἡ μάννα πιά τῆς νύφης καὶ ὅλο τὸ συμπεθερολόγι τῆς εἶχανε μεγάλη χαρὰ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα σὰν νὰ ἐκέρδισαν Βασίλειο. Καὶ εἶχαν δικιο, γιατί τὸ τρανώερο καὶ τιμιώτερο προικί ποῦ δίνει ἡ νύφη στὸ γαμπρὸ, στὴν ἀγαπημένη μας πατριάδα, τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ παρθενιά.

Μὰ καὶ τοῦ γαμπροῦ τὸ συμπεθερολόγι ἦτανε χαρούμενο γιὰ τὸ γαμπρὸ ποῦ ἐφάνηκε παλληκάρι καὶ ἐπῆρε τὸ κάστρο ἀπάτητο; ἂν τὸδύρισε πατημένο ἄλλοίμενο στὴ νύφη. Ὅστε ψύλλος στὸν κόρρο τῆς δὲν ἤθελα νὰ ἴμουν.

Τὰ πιστρόφια.

Κοντὰ τὸ μεσημέρι ὅλοι οἱ συμπέθεροι καὶ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης μὰς μὲ τὰ γυναικόεῖδά τους ἐπῆγανε στοῦ γαμπροῦ τὸ σπῆτι τὰ πιστρόφια. Πιστρόφια λένε τὰ γλυκὰ ποῦ φτιάχνουν ἢ συμπέθεραις καὶ τὰ παγαίνουν ὄμορ στοὺς νεόνυμφους τὴν ἄλλη μέρα τοῦ γάμου κοντὰ τὸ μεσημέρι μόναι τους οἱ συμπέθεροι καὶ ἡ συμπέθεραις καὶ τοὺς εὐχονται «Νά εἶναι στεφρωμένοι» καὶ νὰ κάνουν «Καλοὺς κληρονόμους». Τὰ πεθερικά τοὺς κερνοῦν καὶ

τοὺς εὐχονται κι' ἀπὸ καρδιά τους. Καὶ εἶται τελειώνει ὁ γάμος. Γίνονται ἀκόμη μερικὰ γλέντια ἀπὸ δω κι' ἀπὸ καί, μὰ δὲν ἔχουν πιά γούστο γιατί εἶναι ξεθυμάσματα.

Στῆς τρεῖς μέρας ἀπὸ τὸ γάμο ὁ Γαμπρός τελειώνει ὁ γάμος. Γίνονται ἀκόμη μερικὰ γλέντια ἀπὸ δω κι' ἀπὸ καί, μὰ δὲν ἔχουν πιά γούστο γιατί εἶναι ξεθυμάσματα.

ΝΙΚ. Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗ & M. Δ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ

Ο ΓΑΜΠΡΟΣ ΜΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

ΚΛΑΙΕΙ!...

Δὲς τ' ἀγριοτριαντάφυλλα ποῦ ἀνοικοκλειοῦν τὰ φιλία, γιὰ ν' ἀγκαλιάσουν τὴ δροσιά ποῦ τοὺς σκορπᾶ ἡ αὐγοῦλα
Δὲς τὰ τρυγόνια, στὰ κλαδιὰ ζευγαρωτὰ πετοῦνε
Νὰ τραγουδήσουν τὸ λαμπρὸ τὸν ἥλιο ποῦ σιμῶνει.
Δὲς πὼς γελοῦν' ἐρωτικὰ χροσοσπαρμένοι οἱ κάμποι,
Στὸ ροδονηλοχάραγμα ποῦ ἔχει ἀπλωθῆ τρυγίρω,
Δὲς τὰ χοστάρια τὰ χλωρὰ πὼς γυαλοπρασινίζουν,
Κι ἡ παπαρούνες ντροπαλὲς πὼς κρύβονται στὰ στάχια.

Ἄκου, ἀνάλαθρα πετὰ μὲ στὰ κλαδιὰ τὸ ἀγέρι,
Κι ἀρμονικὸ μουρμουρητὸ στὴ λαγκαδιὰ σκορπιέται.
Ἄκου, γλυκὸ παράπονο τὸ ποταμάκι χίνει,
Κυλόντας τὰ ἀσημένια του νερὰ στὴν ἀγκαλιά του.
Ἄκου, ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ λυπητερὰ φωνάζει,
Γυναῖκες, ἄντρες, καὶ παιδιὰ στὸ κάτασπρο ἐκικλίσάκι.
Κι ἄκου τὰ τρελοκούδουνα στὰ πρόδατα δεμένα,
Ποῦ ροβολᾶνε παίζοντας ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχι.

Ἐγλυκοχάραξε ἡ αὐγὴ, ἔλα μαζί μου Ἀνθοῦλα!
Ἐλα! σοῦ φέρνει εὐωδιὰ βαλοσαμωτὸ τὸ ἀγέρι,
Ἄπ' τ' ἀγριοβουλοῦδα τοῦ ἀγροῦ, τοῦ περβολιοῦ τὰ κρῖνα.
Ἐλα! σοῦ στέλνουν τὰ πουλιὰ τὰ κελαηδίατά τους,
Καὶ σὲ προσμένει γελαστός ὁ οὐρανὸς τοῦ Μάν.
Θὰ σὲ χαϊδέψῃ μὲ στερονή ματιὰ τὸ φεγγαράκι
Ποῦ πλέει μὲσ' σὲ ἀραχνόσπεπλο πολίχρωμο; κι ὁ ἥλιος,
Τίς πὸ γλυκὲς ἀχτίδες του θὰ στείλῃ νὰ φιλιῶσουν.
Τὰ γαλανὰ τὰ μάτια σου, τὰ ὀλόξανθα μαλιὰ σου.

Ἐγλυκοχάραξε ἡ αὐγὴ, ἔλα μαζί μου Ἀνθοῦλα!
Πᾶμε; στὴν ἔρημ λαγκαδιὰ θὰ τρέξουμε μὲ γέλια.
Βάλλε τὸ ὠραῖο χερσάκι σου μὲ στὸ δικό μου χέρι...
Ἄλλὰ γιατί τὰ μάτια σου δακρύζουνε γλυκειά μου;
Μὴν ἡ δροσιά τὰ φίλισε; μὴν κύτταξες τὸν ἥλιο;
Ὅχι; ἡ ἀγνή ψυχούλα σου ποῦ θλίβεται στὸν πόνο
Τὸν ξένο, καὶ ποῦ αἰσθάνεται τὸ ὑψηλὸ καὶ ὠραῖο,
Στὴ λύπη τῆς μαραίνεται, καὶ στὴ χαρὰ τῆς... κλαίει!

N. ΜΑΡΣΕΛΛΟΣ

ΜΑΚΡΙΑΔΗ. (Ἰδιᾶ). Τὶ νὰ ξέρω!... (Μεγάλως). Ἄμὲ;...
ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ. Καλὰ. Φοκίον, ἔμε νὰ πάρῃ τὴν Ρίτα καὶ ἰδηγήσῃ τὴν μὲ τὴν μαμὰ κάτω 'στὸ ἀμάξι... καὶ ὕστερα ἔλα ἡμέσως...
ΒΕΡΔΕΛΟΠΟΥΛΟΣ. Μὰ τί σκέπτεσαι νὰ κάμῃς... ὄχι εἰδῶ...
ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ. Ἐννοια σου... ξέρω γώ... ὅθ' τὰ ἀνακαλύψωμε... ὅθ' εἰ συστήσω... (Τῷ ὀμ.λεῖ κρυφίως) Ἐννοια σου! ὅθ' ὄθῃς!...

ΜΑΚΡΙΑΔΗ. Ἄ! νὰ κι' ἡ Ρίτα!
ΡΙΤΑ. (Σπεύδουσα). Τὶ εἶναι μαμὰ; Τὶ μὲ θέλεις; Μ' ἐστεῖλεν ἡ κ. Κλωνάρη.
ΜΑΚΡΙΑΔΗ. (Τῷ αὐτῆς καὶ τῷ γαμβρῶ τῆς). Τὰ βλέπετε; (Τῇ Ρίτῃ). ὅθ' πηγαίνωμεν, παιδι μου.
ΡΙΤΑ. Τόσον γρήγορα; (Τῷ Βερδελοπούλῳ). Καθ' ἕνα, Φοκίον, δὲν μιλίεις καὶ σὺ;
ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ. (Τῷ Βερδελοπούλῳ). Συνώδουσε τὰς εἰς τὸ ἀμάξι καὶ ἔλα γρήγορα. (Τῇ Ρίτῃ θυστασχετοῦσα). Ν' ἀφίσης τὰ νάξια καὶ νὰ πηγαίνῃς!...
ΜΑΚΡΙΑΔΗ. Πᾶμε!... (Ὁ Βερδελοπούλος τὰς συνοδεύει καὶ ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάρους).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ, εἶτα ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ καὶ ΒΕΡΔΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ. Ἄ! Αὐτὸ εἶναι πολὺ... Πρέπει νὰ δώσω λόγον!... (Βαδίζων πολὺ τεθοροβημένος). Ἄκου! Τὸν γαμπρὸν τῆς! τὸν... καλὰ τὸν εἶπε ἡ μαμὰ λωποδύτην! (Μετὰ μικρὸν). Καὶ βέβαια τέτοιος θὰ εἶναι!... Ποῦ ἀκούστηκε!... Αὐτὸ τὸ κολιὲ ποῦ ἔδωσε τῆς Μπίττις θὰ εἶναι ἀπὸ τὰ κλεμμένα ποῦ Χρυσοβελόνη. ὅθ' τὸν πιάσω... Μὲ τὸ σχέδιο ποῦ ἔχω στὸν νοῦ μου θὰ μείνῃ ἀναυδὸς... Τὸν Βερδελοπούλο δὲν τὸν γνωρίζει καθόλου... Δὲν εἶναι συστημένος. Καλὰ, καλὰ! ὅθ' σὰς κάνω ρεζίλι... (γελῶν σαρωδῶνως) μὲ τὸν λωποδύτην τὸν Δακνόν... (Ἰσχυρῶς πρὸ τῆς θύρας τοῦ βάρους καὶ ἐν ἀποστάσει). Ἄ! νάτων, μούρξεται!... Ἐλα καὶ γὼ εἰμένα περιμένω!

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Σπεύδων πρὸς τὸν Μακριαδῆν). Mon cher! (Ὁ Μακριαδῆς κατέρχεται. Ἰδιᾶ). Ἄς τὸν καλοπιάσω γιὰ νὰ μὴ κάνω φασαρία... Δὲν μὲ συμ-φύρει. (Μεγάλως). Mon cher, δὲν ξέ-

Ρεπε πώς ελυπήθηκα ... Ἡ κ. Κλωναρᾶ πρὶν ... μιά παρεξήγησις.

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. (Οἰοῦν φιλοφρόνως). Καλέ, δὲν βαρύνεθε. Δὲν ἦτανε τίποτε. (Ἰδίᾳ). Ἄ! νὰ ὁ Βερδέλοπουλος.

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἰδίᾳ). Καλὴ τὴν ἔχαψε! (Μεγάλως). Ὅπως ὄηπατε πρέπει ...

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. Οὔτε λόγος νὰ γίνεταί! (Τῷ Βερδέλοπουλῷ κατεβῆντι διὰ τοῦ βάθους. Ἰδίᾳ). Ἐλα. (Τῷ Στίγκιζον). Νὰ σὰς συστήσω, κύριε Στίγκιζον, ἓνα λοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ, ἴσως τὸν γνωρίζετε, ἀπὸ τὴν Δανίαν ... Ὅ, ἢ μιλῆσετε τὴν γλῶσσαν τῆς πατρίδος σας ...

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἰδίᾳ καὶ τεταραγμένος). Ἀπὸ τὴν Δανίαν! Ὄχι! Ἐδῶ τὰ μπλέξαμε!

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. (Ἐξακολουθῶν τὴν συστάσιν καὶ παροισιάζων). Ὁ κύριος Χριστιαν Σθένιγγερ! (Ὁ Βερδέλοπουλος τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Στίγκιζον).

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἀφηρημένος). Μὲ ... χαίρω πολὺ!.. Μὲ συγχωρεῖτε, ἄλλοτε... ἤθελα τώρα νὰ βρῶ τὸν πεθερὸ μου. (Ἀνερχόμενος). Χαίρω πολὺ ...

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. (Ἀκολουθῶν τὸν Στίγκιζον, ὅν καὶ ἐμποδίζει παρὰ τὴν θύραν). Μὰ κύριε, εἶναι συμπατριώτης σας ...

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Βιάζομαι, βιάζομαι.

ΒΕΡΔΕΛΟΠΟΥΛΟΣ. (Ἐκρηγνόμενος εἰς γέλωτα). Χάχ! ἔχ! ἔ! Αὐτὸς εἶναι!

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. Ὅ, πηγαίνετε νὰ διαβάσετε τὴν «Παλιγγενεσίαν» βέβαια, ἄ!

ΒΕΡΔΕΛΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ μᾶλλον νὰ τὴν ξεσχίσῃ! Ἐχει σχίσαι δέκα, δεκαπέντε ἀπὸ πρὶν ...

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Κατερχόμενος καὶ βλέπων αὐτοὺς κατάπληκτος). Δηλαδή;... Τί σημαίνουν ὅλ' αὐτά;

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. Ἐχει γούστο νὰ μὰς ζητήσετε καὶ λόγον;

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Ὄχι!.. Μὰ ... σὰς παρακαλῶ.

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. Μήπως ἔχετε νὰ μὰς πωλήσετε τίποτε ἀρχαῖα χρυσᾶ νομίσματα;... Ἀπὸ τὴν συλλογὴν τοῦ Χρυσοβελόνη;

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἀποτολμῶν διαμαρτυρῶν αὐθαδῶς). Κύριε!

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΚΤΗ

Οἱ ἄνω, ΚΛΩΝΑΡΑΣ καὶ εἶτα ΕΥΛΑΛΙΑ

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Σπεύδων). Κάτι ἔμαθα. (Τῷ Στίγκιζον). Τί; Σοῦ ζητοῦν συγγνώμην;

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἰδίᾳ). Ὄ! διάβλε! (Τῷ Βερδέλοπουλῷ καὶ Μακρίδῃ). Κύριε, σὰς παρακαλῶ ... (Τῷ Κλωναρᾶ). Ναι! Συγγνώμην ... ὅλα εἰδωθῆσαν.

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Ἄ! ἤμην βέβαιος!.. Ἄλλως τε τὸ λάθος ἦταν τῆς μητρὸς σας καὶ ἐκάματε καλὰ νὰ ζητήσετε συγγνώμην.

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. Πῶς; Συγγνώμην; Συγ-

νώμην ἀπὸ ἓνα λωποδύτην. Ἐχετε μάλιστα καὶ σὰς νὰ μὰς δώσετε λόγον διὰ τὴν διαγωγὴν τῆς συζύγου σας.

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Λωποδύτην;

ΕΥΛΑΛΙΑ. (Εἰσερχομένη κατάπληκτος). Λωποδύτην; Τὸν γαμπρὸν μας λωποδύτην! Ὄ!..

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Τῷ Μακρίδῃ Ἰδίᾳ). Μή, γιὰ ὄνομα Θεοῦ!

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. (Τῷ Στίγκιζον. Ἰδίᾳ). Ἐννοια σου, δὲν λέγω τὴν αἰτίαν, μόνον τὸ ἐπίθετον.

ΕΥΛΑΛΙΑ. (Τῷ Κλωναρᾶ). Ὑβρίζουν τὸν γαμπρὸ σου καὶ στέκεις ἔτσι;

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Μὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

ΕΥΛΑΛΙΑ. Μονομαχίαν! Πρέπει νὰ μονομαχήσῃς!

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Μὰ δὲν ὕβριζον ἐμέ. (Τῷ Στίγκιζον). Γαμπρέ μου ... σὲ ὕβρισαν ...

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Μετὰ γεραίότητος). Τώρα θὰ ἰδοῦν! (Ἐρευνῶν τὸ θυλάκιον του καὶ ἐξάγων χαρτοφυλάκιον). Ἰδοῦ! (Δίδει τὸ ἐπισκεπτήριόν του).

ΕΥΛΑΛΙΑ. Μὴ αἶμα, γιὰ ὄνομα Θεοῦ. (Σπεύδουσα πρὸς αὐτόν). Ἐσοῦ νὰ μονομαχήσῃς; (Τὸν ἐραγκαλίζεται).

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Ἀφοῦ δὲν μὲ πιστεύετε πῶς εἶμαι ἀθῶος. Ἡ κυρία Μακρίδῃ ἤθελε νὰ διαβάσῃ τὴν Μπέττυ.

ΕΥΛΑΛΙΑ. Σὲ πιστεύω, σὲ πιστεύω. (Τῷ Βερδέλοπουλῷ καὶ Μακρίδῃ). Κύριε, θὰ μονομαχήσῃ ὁ κύριος Κλωναρᾶς μὲ σὰς!

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Διαμαρτυρόμενος). Μὰ! πῶς γίνεται!.. Δὲν ὕβρισαν ἐμένα ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Γίνεται, ξεγίνεται, ἐσοῦ θὰ μονομαχήσῃς!.. Τί θὰ πῆ!.. Ν' ἀφίσῃς τὸ παιδί νὰ σκοτωθῇ ... Μὲ τὸν κύριον Κλωναρᾶ θὰ μονομαχήσετε, κύριε!..

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Μὰ, γυναῖκα ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω!

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν σύζυγόν του). Μὰ ... ἄφησε τοῦλάχιστον νὰ γείνη ἡ ἐκλογὴ!.. Ἐπειτα αὐτὸν ὕβρισαν ... Αὐτὸς πρέπει ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Τί λές;... Κ' ὕστερα τί θὰ εἰποῦν οἱ γονεῖς του στὴν Δανίαν ... Πῶς βάλουμε νὰ σκοτωθῇ τὸ παιδί;

ΜΑΚΡΙΔΗΣ. (Τῷ Βερδέλοπουλῷ). Πᾶμε. (Τῷ Κλωναρᾶ). Μὰς εἶναι ἀδιάφορον ποῖος θὰ μονομαχήσῃ. Τὸ πρῶν θὰ δεχθῆτε τοὺς μαρτυράς μας. (Ἐξέρχεται διὰ τοῦ βάθους).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΚΛΩΝΑΡΑΣ, ΕΥΛΑΛΙΑ καὶ ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Ἰδίᾳ). Μὰ ... αὐτὸ καταντᾷ ...

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. (Ἐξαγριούμενος αἰφνης). Ὄχι, ἐγὼ θὰ μονομαχήσω. (Σπεύδει πρὸς τὴν ἔξοδον).

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Μάλιστα ... βέβαια ... Μπράβο, γαμπρέ μου ... (Ἰδίᾳ). Τοῦλάχιστον νὰ γίνω ὑπουργός!

ΕΥΛΑΛΙΑ. (Σπεύδουσα πρὸς τὸν Στίγκιζον). Ὄχι! ὄχι, σὺ ... Καὶ ὕστερα ἡ Μπέττυ;

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Ἄ ναι! ἡ Μπέττυ ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Νὰ τὴν κάμῃς χήρα πρὶν τὴν πάρῃς! (Τῷ Κλωναρᾶ). Μὰ δὲν ἔχεις μέσα σου σπλάγχνα; Μὰ δὲν συλλογίζεσαι τὸ παιδί σου; Μὰ εἶσαι ἀπὸ αἶθερο;

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Μὰ ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. (Τῷ Κλωναρᾶ). Νὰ ἀφίσῃς τὸ παιδί σου νὰ πάῃ νὰ τὸ σουβλίσῃ ἐκεῖνος ὁ γυῖος τῆς Μακρίδαινας! (Τῷ Στίγκιζον). Πές του καὶ σὺ τίποτα.

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Μὰ ξεύρετε ἡ θέσιμου...

ΕΥΛΑΛΙΑ. (Τῷ Κλωναρᾶ). Ἐσοῦ πρέπει νὰ μονομαχήσῃς. Ἐσοῦ.

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Παραπιθόμενος καὶ ἥρωικῶς). Ὅ, ... θὰ μονομαχήσω!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

Οἱ ἄνω, ΒΑΡΔΟΥΚΛΗΣ καὶ εἶτα ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ

ΒΑΡΔΟΥΚΛΗΣ. (Εἰσερχόμενος ἀνήσυχος). Βρέ ἀδελφε! Μῖσα γίνεται μιά φασαρία ... Ὁλος ὁ κόσμος εἶναι ἄνω κάτω!.. Τί μονομαχίαι εἶν' αὐταῖς;

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. Λάμπρο ... Τὰ πιστόλια σου. Μονομαχῶ ... Ὑβρισαν τὸν γαμπρὸ μας ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Ἀκούς, Λάμπρο ... Τὸν εἶπε λωποδύτην ὁ γυῖος τῆς Μακρίδαινας.

ΒΑΡΔΟΥΚΛΗΣ. Ναι! τὰ ἔμαθα ... Ἐγείνε φασαρία μεγάλη ... ὅλος ὁ κόσμος φεύγει. Ἡ Μπέττυ λιπεθύμησε μέσα ...

ΕΥΛΑΛΙΑ. Λιπεθύμησε! Γαμπρέ μου, λιπεθύμησεν ἡ Μπέττυ.

ΣΤΙΓΚΙΕΟΝ. Λιπεθύμησε!.. (Τραγικῶς). Καὶ μὲ κρατεῖτε ἀκόμη ἐδῶ!.. (Ἐρῶ ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθους. Ἰδίᾳ). Βέβαιως ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ θὰ τὴν ξελιπεθυμήσῃ ἀπόψε ... Ἀλλὰ οὔτε καὶ αὔριον!..

ΚΛΩΝΑΡΑΣ. (Ἐρῶ ἐθιμάτιζε κατὰ μῆκος τῆς σκηνῆς ἴσταται αἰφνης). Ἐπὶ τέλους, τὸ καθήκον τοῦ πατρὸς εἶναι νὰ υπερασπίξῃ τὸ προσβαλλόμενον τέκνον του. Ὅ, ... (Μετ' ἀποφάσεως). Ὅ, τὸν φονεύσω τὸν γυῖο τῆς Μακρίδαινας! Εὐλαλία, ἔλα φίλησέ με ... (Ἡ Εὐλαλία τὸν ἀσπάζεται). Καὶ τώρα, πηγαίνετε ἔξω ... Ἐχω ἀνάγκην νὰ μείνω μόνος ... (Ἰδίᾳ) διὰ νὰ κάμω τὴν διαθέσιν μου! (Τῷ Βαρδουκλῆ). Λάμπρο, νὰ μοῦ στείλῃς τὰ πιστόλια σου καὶ τὰ σπαθιά σου!..

ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ. (Εἰσερχόμενος διὰ τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ θύρας). Δέκα ἐπτὰ πασιέντζαις ἔρριξα νὰ δῶ ἂν θὰ πετύχῃς βουλευτής, καὶ ὅλω πρώτος βγαίνεις!..

(Ὁ Βαρδουκλῆς σταυρώνει τὰς χεῖράς του καὶ κινεῖ μετὰ οἴκτου τὴν κεφαλὴν του).

Πίπται ἡ αὐλαία.

(Ἀκλουθεῖ).